

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא קמא סא

עניין: כל המוסר עצמו על דברי תורה

בן יהוידע

מהרש"א

ב"ה המוסר עצמו למויתת ע"ד ד"ת אין אומרים הלכה משמו כו'. נראה צוה לכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם ואלו שסמכו על הנס לילך במקום סכנת נפשות אין ראוי לעשות נס וגאולה על ידיהן ואע"ג דשלוחי מלוה אינן ניוקין היכא דשכיחא הזיקא שאני כדאמרין פ"ק דפסחים וק"ל:

ביאורי הגר"א

[כו'] כל המוסר עצמו למות על ד"ת א"א הלכה כו'. כי וחי בהם כו'. וא"א הלכה כמ"ש"י אגורה באהלך עולמים כו"מ, וזה אינו רוצה בחיי עוה"ז.

פרי צדיק תצוה אות ד'

הג"ק שיש בגלות וע"י זה יתוקמו כל הנפשות. ובצעה"ס כ' דלא נזכר שמו של תשה בכל פר' זו מפני שאמר מחני נח מספרך וקללת חכם אפי' על תנאי בזה וכבר שאלנו דלמה נהקיים דוקא צפר' זו. אך העגין ע"פ מה ששמעתי מרה"ק זוקללה"ה עמ"ש (ב"ק סא.) לא אבה דוד לשחותם דלא אמרינאו משמיינו כו' כל המוסר עלמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו כו' ויסך אותם לה' דאמרינאו משמא דגמרא. ויש להבין למה יענש המוסר עלמו למות על ד"ת והלא אמרו (ברכות סג:) שאין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה והיינו מסירת נפש בפועל מדמיינו להך מימרא צנח' (גיטין נו ספ"ב) על פ' כי עליך הורגנו כל היום ע"ש דמגדול החשוקה לד"ת אינו מרגיש כלל במסירת נפשו. ואף שאינו בכלל דברים העומדים בפני סקוח נפש. ואמר שאין זה לעונש רק כיון שמוסר עצמו למיתה על דברי תורה הד"ת שלו כלולים במקור הפליין ואין להם שייכות לגפשו בפרטות רק כס דבר ה' מחש וע"כ אין אומרים דבר הלכה משמו רק משמא דגמרא כמו שהיא הלכה למשה מסיני. וכן משה רבינו חסר עלמו בשביל כלל ישראל בזה שאמר מחני נח מספרך אשר כתבת שנדרש (ר"ה טו:) על ספרן של רשעים ושל לריקים ואל ציונים חסר ענין מסירת נפש שמוסר עצמו בעד כלל ישראל לתקן פגם ועון העגל. וכ' ובאהרן החאקף ה' ומ"מ אמר משה לאהרן

ניצוצי אור

ס"א ע"א. כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרבתי בד המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו. במקור חסד לס' חסידים סי' תתקצ"ז אות ד כתבתי שאם כי זכות היא לאדם שיזכר שמו בבי מדרשא הנה גדולה הימנה היא שיוכה שתקבע הלכה כמותו, וז"ש כי מי שממית עצמו על דברי תורה זוכה שיקובלו דבריו כתורה שלימה ויצאת מרשות היחיד, כי כאשר נאמר ר' פלוני אומר כך משמע שהיא אך דעתו הפרטית, אבל אם נאמרה ההכרעה בסתם היא כהלכה פסוקה כדנקטו במד"ר רות פ"ה בענין זה דאין אומרים דברי הלכה משמו אלא עשאה מסכתא וקבעה הלכה לדורות, וכן נהג רבינו הקדוש בערכו המשנה כשנראין לו דבריו של חכם שנה אותם בלשון „וחכמים אומרים“ לא היה בזה קפוח זכות האומר אשר לא הוזכר בבי מדרשא כיון שזכות יתירא היא שהוקבעו דבריו סתם עיין רש"י בבא מציעא ל"ג רע"ב דסתם רבי דברי יחידים שראה רבי את דבריהם ושנאן בסתם כדי לקבוע הלכה כו', ועל יסוד זה ערך הרמב"ם ספרו הגדול משנה תורה בחתמו כל הלכה בסתם, וכן מרן הב"י בשלחן ערוך, כיון שנחתמו הדברים כתורה שלימה, ועמש"כ בס' מרגליות הים סנהדרין מ"א סע"א אות כ"ד.

